

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาถึงสภาพและปัญหาของการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนิสิตนักศึกษาไทย ในปี 2548 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว
3. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง
4. ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเยาวชน
5. ลักษณะทั่วไปของนิสิตนักศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

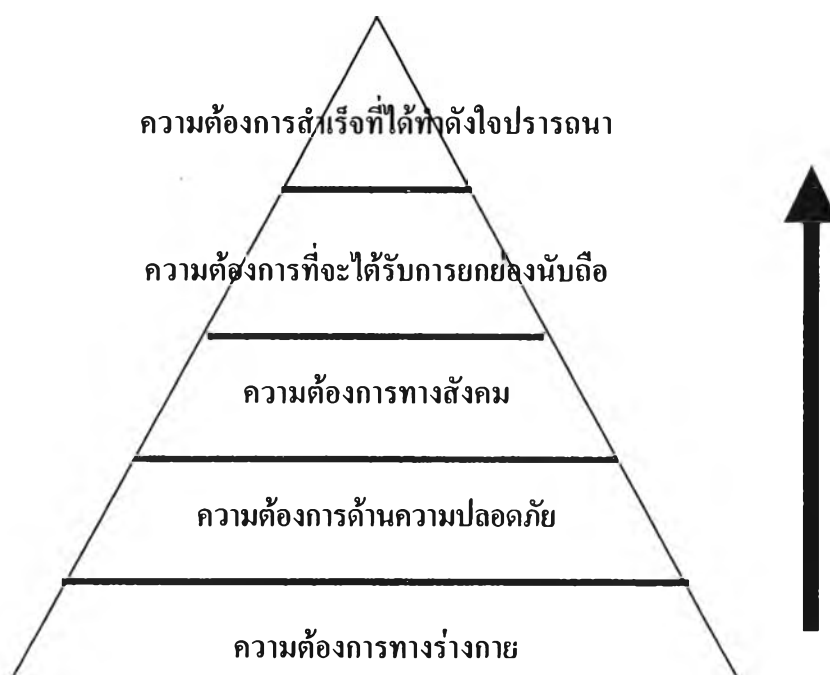
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีแรงจูงใจและการท่องเที่ยว

พริคเคน (1951) ได้ให้ความหมายของคำว่าแรงจูงใจไว้ว่า “แรงจูงใจเป็นแรงที่อยู่ในบุคคลซึ่งให้คนทำบางอย่างที่เติมเต็มความต้องการทางร่างกายและความปรารถนาทางจิตใจ”

เมอเร (1938) ได้เสนอเรื่องแรงจูงใจว่า “เป็นปัจจัยภายในที่กระตุ้นโดยตรงและพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์”

มาสโลว์ (1970) ได้เสนอทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ โดยมาสโลว์ มองความต้องการของมนุษย์เป็นลักษณะลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด และสรุปว่าเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนอง จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

แผนภาพที่ 1 ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นต่ำเพื่อการอยู่รอดของบุคคล เช่น ความต้องการเรื่องอาหาร น้ำ ออกซิเจน เป็นต้น มีปัจจัยขององค์กรที่สามารถตอบสนองความต้องการระดับนี้ก็คือ การให้เงินเดือนขั้นต่ำสุดที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งเงื่อนไขของการทำงานที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพนักงาน
2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ความต้องการเรื่องความ มั่นคง ความปลอดภัย เสรีภาพที่ปลอดภัยจากการคุกคามใด ๆ เป็นต้น องค์กรสามารถสร้างเงื่อนไขเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นที่ 2 นี้ โดยจัดเงื่อนไขที่ปลอดภัยในที่ทำงาน มีความยุติธรรม สร้างความมั่นคงในงาน ให้ความสะดวกสบายในการทำงานจัดให้มีระบบประกันสวัสดิการสังคมและเงินตอบแทนหลังออกจากงาน มีค่าจ้างตอบแทนที่สูงกว่าเพื่อความอยู่รอดพื้นฐานของการดำรงชีวิต การให้เสรีภาพในการรวมตัวเป็นสหภาพ เป็นต้น
3. ความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม(Social Needs) ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ต้องการความรัก ความผูกพัน ความเป็นเพื่อนและมิตรภาพ องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการระดับนี้ด้วยการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้พบปะสังสรรค์ทางสังคมระหว่างทำงาน ใช้วิธีนิเทศงานด้วยการแนะนำช่วยเหลือฉันท์มิตรให้โอกาสสมาชิกได้ทำงานแบบทีมและพัฒนาสร้างความเป็นเพื่อนใหม่ขึ้นในที่ทำงาน
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับที่สี่ ที่เกี่ยวกับการนับถือตนเองและการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่นเป็นความต้องการความสำเร็จ ความมีเกียรติศักดิ์ศรี ความยอมรับในความมีชื่อเสียง เป็นต้น องค์กรสามารถทำกิจกรรมได้หลาย

อย่างที่แสดงการตอบสนองความต้องการระดับนี้ เช่น การจัดงานเลี้ยงเป็นรางวัลฉลองความสำเร็จครั้งสำคัญ การให้เงินโบนัส แม้เป็นจำนวนเล็กน้อยก็ตาม การให้การยอมรับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานจากพนักงาน การมอบรางวัลเป็นโล่ หรือสิ่งของเพื่อแสดงการให้เกียรติหรือยอมรับ การ กล่าวยกย่องถึงผลงานดีเด่นของพนักงานในโอกาสต่าง ๆ การประกาศรายชื่อผู้มีผลงานดีเด่นในฐานะเป็น “บุคคลดีเด่นประจำเดือนของบริษัท” การให้สิทธิพิเศษที่แสดงถึงการได้รับเกียรติยกย่อง ในความสำเร็จ เป็นต้น

5. ความต้องการสำเร็จที่ได้ทำตั้งใจปรารถนา (Self-Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นหลังจากความต้องการขั้นอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้รับการตอบสนองอย่างครบถ้วนเป็นความต้องการที่มีคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์แห่งตน (Self-fulfillment) ได้ทำและได้สำเร็จในทุกอย่างที่ตนใฝ่ฝันและปรารถนา ได้ใช้ความสามารถและพัฒนา ศักยภาพของตนได้ถึงขีดสูงสุด ดังนั้นบุคคลากรที่อยู่ในระดับนี้ จึงถือได้ว่าเป็นทรัพยากรทรงคุณค่าสูงสุดขององค์การซึ่งหาได้ยากยิ่ง

เพียร์ซ (1982) ได้กล่าวถึงแรงผลักและแรงดึง ซึ่งนำมาใช้อธิบายถึงแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว (Travel Motivation) พบว่ามีทั้งแรงผลัก (Push Factors) ที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยว และแรงดึง (Pull Factors) ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว มีองค์ประกอบดังนี้

1. แรงผลัก หรือ Push Factors (Unmet Needs)

1.1 Physical ความต้องการในการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย เช่น ความต้องการพักผ่อนเมื่อมีการเรียนหรือทำงานอย่างหนัก การเดินทางท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหนึ่งในการพักผ่อนร่างกาย (Mill, 1990)

1.2 Escape ต้องการหลบความจำเจ ความเครียด ปัญหา (ibid, 1990)

1.3 Novelty ต้องการพบ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (ibid, 1990)

1.4 Esteem/Prestige ความภูมิใจที่ตนได้ไปเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ (ibid, 1990)

1.5 To know and understand/Educational Vacation การเดินทางเพื่อศึกษาความรู้ด้านวัฒนธรรม ชนชาติ และการดำรงชีวิตที่แตกต่างจากการอยู่อาศัยเดิม (Fasher and Price, 1991)

1.6 Social – Kinship and New People ความต้องการเดินทางเพื่อเป็นโอกาสเข้าสังคม และพบปะ หาคคนที่รู้จัก ฟื้นฟูความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

2. แรงดึง หรือ Pull Factors (Destination Selected) คือ แรงดึงต่าง ๆ สู่การกำหนดสถานที่ที่นักท่องเที่ยวต้องการไป เช่น หากแรงผลักในการเดินทาง คือการไปทำใจ (Coping) หมายถึงความต้องการสั้นโดยชั่วคราว และถ้าแรงผลัก คือ การสร้างความภูมิใจ อาจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และเป็นที่นิยมทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) (จิราภรณ์ อัมพรพรัตน์, 2545)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 2004) ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยว” ว่าหมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้

1. ประการที่ 1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร
2. ประการที่ 2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม
3. ประการที่ 3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพ หรือหารายได้ แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อความเบิกบานบันเทิงรื่นรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อติดต่อธุรกิจ

คำนิยามของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง เป็นการเดินทางไปเยือนสถานที่อื่นที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยประจำของบุคคลนั้นชั่วคราว และมีการค้างคืน แต่ไม่เกิน 90 วัน โดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

ประเภทของนักท่องเที่ยว

1. นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักนันทนาการของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่มีใช้การไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้โดยสารมาทางเรือสำราญทางทะเลแล้วไม่พักค้างคืนบนฝั่งไม่นับเป็นนักท่องเที่ยว จำแนกเป็น (การประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยเศรษฐกิจและสังคม ปี 1978: United Nations Department of Economics and Social Effects)

1.1 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หรือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (Foreign Tourist or International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย

1.2 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรภายในประเทศในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจเป็นคนในประเทศนั้นหรือ

คนต่างชาติที่พำนักอาศัยถาวรภายในประเทศ และมีการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นอันมิใช่จังหวัดที่เขามีถิ่นที่อยู่ หรือที่พำนักถาวรนั้น

2. นักทัศนจร (Excursionists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พำนักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆ ไม่ถึง 24 ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน) และเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้ที่โดยสารเรือสำราญทางทะเลที่ค้างพักแรมในเรือสำราญจะถูกนับว่าเป็นนักทัศนจร จำแนกเป็น

2.1 นักทัศนจรชาวต่างประเทศ (Foreign Excursionists) หมายถึง นักทัศนจรชาวต่างประเทศที่เดินทางมาจากต่างประเทศมาท่องเที่ยวภายในประเทศ

2.2 นักทัศนจรภายในประเทศ (Domestic Excursionists) หมายถึง นักทัศนจรที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นคนในประเทศนั้นหรือคนต่างชาติที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรอยู่ภายในประเทศ หรือในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งก็ได้ เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นอันมิใช่จังหวัดที่เขามีถิ่นที่อยู่ หรือที่พำนักถาวร

2.3 ผู้มาเยือน (Visitors) หมายถึง ผู้ที่เดินทางเข้ามาในประเทศ โดยจะจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวหรือเป็นนักทัศนจรก็ได้ตามแต่จะตรงกับคุณสมบัติหรือนิยามในข้อใด

จุดมุ่งหมายของการเดินทางท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Leisure Tour หรือ Recreation Tour หรือ Holiday Tour มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนในวันหยุด การแสวงหาความสนุกสนาน บันเทิงรวมถึงการไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ชมการแสดง การเล่นกีฬา และนันทนาการ

2. การท่องเที่ยวเพื่อทำธุรกิจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Business Tour หรือ Business Travel หรือ Professional Travel ซึ่งเป็นการเดินทางของนักธุรกิจ โดยมีกิจกรรมด้านธุรกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลัก เช่น การเดินทางไปร่วมประชุม สัมมนา เจรจาธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันก็อาจมีการพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนประกอบด้วยก็ได้ ในประเทศอุตสาหกรรม รายได้จากการท่องเที่ยวประเภทนี้มีอยู่สูงมาก เพราะนักท่องเที่ยวประเภทนี้เดินทางตลอดทั้งปี ไม่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ทั้งเป็นผู้ที่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้สูง

3. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Incentive Tour ซึ่งมักจัดให้แก่พนักงานและลูกค้าของบริษัท และหน่วยงานต่างๆ หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่บริษัทและหน่วยงานนั้นๆ การเดินทางอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อธุรกิจรวมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น จัดให้ไปชมโรงงานผลิตสินค้า หรือไปประชุมสัมมนา มีการสังสรรค์เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Meeting Convention & Exhibition Tour โดยนักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์เพื่อไปเข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือไปชมการแสดงสินค้า การจัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ

5. การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Special Interest Group Tour คือจัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องใดโดยเฉพาะ เช่น การเดินทางไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาบางชนิด การเที่ยวชมธรรมชาติและดูสัตว์ป่า การเที่ยวถ้ำ การดำน้ำดูปะการังและสัตว์น้ำ การชมโบราณสถาน

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมารายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็น รายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ

1.2 ลดปัญหาการขาดดุลการค้าการชำระเงินระหว่างประเทศ เช่น ในปี พ.ศ. 1984 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 27,317 ล้านบาทนั้น รายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทย เป็นเงินเพียงประมาณ 7,208 ล้านบาท ส่วนที่เกินดุลนี้จึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นได้เป็นอย่างมาก

1.3 สร้างอาชีพและการจ้างงานอย่างมากมายและกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลารว่างมารับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

1.4 ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารไปป้อนตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะเป็นอาชีพเสริมทำรายได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นผู้นำเที่ยวด้วย

1.5 ก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใดก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหารซื้อผลิตภัณฑ์เมืองและหากพักแรมก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะไม่ตกอยู่เฉพาะกับโรงแรมแต่จะกระจายไปสู่เกษตรกรรายย่อยต่างๆ เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึกได้ก็จะมีกำไรวัสดุพื้นบ้าน มาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก แม้จะเป็นรายได้เล็กๆน้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเป็น

ปริมาณมากก็เป็นรายได้สำคัญ ซึ่งจะกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมาก เมื่อเทียบกับผลิตสินค้า หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

1. นักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว เพราะเป็นผู้ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งระดับประเทศและระดับโลก จะทำการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

2. การเดินทาง การท่องเที่ยวก็คือการเดินทางไปให้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่นักท่องเที่ยวตั้งใจไว้ โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง คือ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การเดินทางท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพโดยวิธีใดนั้นๆ จะต้องสามารถอำนวยความสะดวกในการเดินทางทั้งสภาพยานพาหนะที่ใช้เดินทาง และระบบเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางมีความปลอดภัยไปถึงจุดหมายปลายทางด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งการประหยัดซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเดินทางเพิ่มขึ้น

3. แรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตนเอง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้นั้น นักท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งบันดาลใจ เช่น การไปชมการแข่งขันกีฬาในต่างประเทศ และก็จะพิจารณาการท่องเที่ยวอย่างอื่นประกอบด้วย เช่น การชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และภาษาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ฯลฯ ตามปกตินักท่องเที่ยวจะเดินทางหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่สำคัญ 4 ประการคือ

1.1 แรงจูงใจทางกายภาพ (Physical Motivation) ได้แก่ เพื่อการพักผ่อน สนุกสนาน รื่นเริง เปลี่ยนบรรยากาศ เล่นกีฬา นันทนาการ หรือเพื่อรักษาสุขภาพ พักผ่อน ฯลฯ

1.2 แรงจูงใจทางวัฒนธรรม (Cultural Motivation) ได้แก่ เพื่อการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ในสิ่งที่ตนสนใจ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ และศาสนา เป็นต้น

1.3 แรงจูงใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Motivation) ได้แก่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อกิจกรรมบางอย่าง ซึ่งเกิดจากการชักจูง ชักชวนหรือโน้มน้าวจิตใจ ความปรารถนาที่จะได้รู้จักคนใหม่ๆ

1.4 แรงจูงใจทางด้านสถานภาพหรือชื่อเสียง (Status and Prestige Motivation) ได้แก่ เพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มความรู้ ประสบการณ์และสถานภาพของตนเอง ตลอดจนทำให้ตนเองได้รับชื่อเสียง เช่น การประชุม การอบรม การศึกษาคูงาน อาสาสมัคร ฯลฯ

4. ประเภทของที่พัก หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวใช้พักระหว่างเดินทาง ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้ ห้องพักที่ขายได้ คือ จำนวนห้องพักที่พักเริ่มที่มีผู้เข้าพักในช่วงหนึ่ง ได้แก่

- 4.1 โรงแรม คือ ที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะและแบ่งเป็นห้องพัก มีสิ่งอำนวยความสะดวก
- 4.2 เกสเฮาส์ คือ บ้านที่ดัดแปลงหรือสร้างขึ้นและแบ่งห้องเป็นที่พัก โดยเก็บค่าเช่า
- 4.3 บังกะโล คือ ที่พักที่กลุ่มบุคคลหรือสถาบันจัดไว้ให้นักท่องเที่ยวโดยเก็บค่าเช่า
- 4.4 รีสอร์ท คือ ที่พักที่มีลักษณะห้องพักเป็นหลัง ๆ มีบริเวณแวดล้อมด้วยธรรมชาติ
- 4.5 บ้านรับรอง คือ ที่พักหน่วยราชการ บริษัท หรือเอกชนจัดไว้เพื่อใช้รับรองหรือพักผ่อน โดยไม่เก็บค่าเช่า
- 4.6 บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน คือ บ้านญาติมิตรของนักท่องเที่ยวที่จัดให้เป็นที่พักแรมโดยไม่เก็บค่าเช่า
- 4.7 โมเต็ล คือ ที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะ โดยเก็บค่าเช่า มีห้องพักแต่ละห้อง หรือมีห้องพักส่วนหนึ่งที่มีลักษณะและการใช้สอยเช่นเดียวกับโรงแรม

5. ยานพาหนะ (วิกิพีเดีย พจนานุกรมเสรี, 2546) หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่ท่องเที่ยวเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว

5.1 รถโดยสารประจำทาง คือ รถที่ใช้ขนส่งผู้โดยสารตามเส้นทางที่กำหนดค่าบริการเป็นรายบุคคล และมีที่นั่งเกินกว่า 7 คนขึ้นไป ทั้งที่มีเครื่องปรับอากาศและไม่มีเครื่องปรับอากาศ

5.2 รถบริการนำเที่ยว คือ รถที่ใช้บริการท่องเที่ยว ซึ่งจัดกำหนดการไว้ล่วงหน้ามีการเก็บค่าบริการเป็นรายบุคคล และมีที่นั่งเกินกว่า 7 คนขึ้นไป

5.3 รถยนต์ส่วนบุคคล คือ รถยนต์ส่วนตัวของนักเดินทาง หรือรถยนต์ของหน่วยราชการ หรือเอกชน ที่นักเดินทางใช้โดยไม่มีอัตราค่าบริการ มีขนาดและลักษณะใดก็ได้

5.4 เครื่องบิน คือ พาหนะสำหรับเดินทางที่สามารถเคลื่อนที่หรือบินไปในอากาศได้

5.5 รถไฟ คือ พาหนะสำหรับเดินทางที่เคลื่อนที่บนรางรถไฟจากสถานีรถไฟหนึ่งไปยังอีกสถานีรถไฟอีกที่หนึ่ง และมีผู้โดยสาร หรือ ผู้บรรทุกสิ่งของ ตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งสามารถขนส่งผู้โดยสาร สิ่งของ หรือ สินค้าได้เป็นจำนวนมาก รถไฟจะประกอบด้วยหัวรถจักร

5.6 เรือ คือ พาหนะที่ใช้เดินทางทางน้ำ เรือโดยทั่วไปโครงสร้างประกอบด้วยตัวเรือเป็นโครงสร้างที่สามารถลอยน้ำได้ (ซึ่งอาจเป็นส่วนเดียวหรือสองส่วนขนาดกันก็ได้ แต่ไม่รวมถึงแพซึ่งปกติโครงสร้างลอยน้ำจะทำจากกระบอกกลวงหลายๆท่อนผูกติดกัน) กับ ส่วนที่เป็นการขับเคลื่อนของเรือ เช่น ไม้พาย (เรือพาย หรือ เรือแจว), เครื่องยนต์หางยาว (เรือหางยาว), ใบเรือ (เรือใบ) เป็นต้น

6. อาหารและเครื่องดื่ม หมายถึง สิ่งที่นักท่องเที่ยวกินหรือรับประทานเพื่อดำรงชีพในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว

6.1 อาหาร คือ สิ่งที่มีชีวิตจำเป็นต้องรับประทานเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อาหารมีทั้งที่มีแหล่งมาจากสิ่งไม่มีชีวิต เช่น เกลือ น้ำ และสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และจุลินทรีย์

6.2 เครื่องดื่ม คือ สิ่งที่มีมนุษย์จัดเตรียมสำหรับดื่ม และมักจะมีน้ำเป็นส่วนประกอบหลัก เช่น น้ำ หรือใช้ในดื่มน้ำอื่น เช่น เหล้า หรือ ไวน์

7. สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปโภค ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้ อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์

8. สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งรอบตัวของแหล่งท่องเที่ยว ที่รวมถึงแต่สภาพทางภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ เช่น สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน สภาพน้ำตามแหล่งน้ำชุ่มชื้น หรือ ใสสะอาด และความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ทั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเอง และบริเวณข้างเคียง หากสภาพแวดล้อมเกิดเป็นปัญหาจนเป็นไปในลักษณะมลภาวะ ย่อมจะส่งผลดีให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดสภาพเสื่อมโทรม ลดคุณค่า และลดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพแวดล้อม อาจประกอบด้วย การสูญเสียลักษณะเด่น ความเสื่อมโทรม ความสกปรก

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

1. แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Natural Attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาตินั้น ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (Climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูด นักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำลายความสวยงามลงได้

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions หรือ Manmade) หรือแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนนันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ที่รัฐบาลก่อสร้างขึ้น พระราชวัง อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ สวนสนุก ศูนย์แสดงสินค้า โรงแรมสรรพ สถานบันเทิงยามราตรี ร้านค้า สถานบริการต่าง ๆ

3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต (Cultural Tourism) ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่สนใจในความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของ

ชนกลุ่มน้อยรวมถึงพิธีกรรม พิธีการงานฉลองรื่นเริงต่าง ๆ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำยรำ การละเล่น ตลอดจนงานหัตถกรรม

รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทางและถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว การจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ เป็นการจัดแบ่งเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวและการศึกษาผลทางเศรษฐกิจที่จะเกิดจากนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักต่างกัน โดยทั่วไปแล้วสามารถจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) และการท่องเที่ยวในประเทศ (Internal Tourism)

1. การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปในต่างประเทศ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ในประเทศนั้นๆ ทั้งนี้การเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างจากประเทศของตน จะต้องผ่านพิธีการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น พิธีการตรวจคนเข้าเมือง พิธีการศุลกากร เป็นต้น รูปแบบของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของการจัดนำเที่ยวใน 2 รูปแบบ คือ

1.1 การท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourism) การเดินทางออกจากประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตนเพื่อไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติไทย (Thai traveler) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign Traveler) ซึ่งมีถิ่นพำนักในประเทศไทย เดินทางออกไปเที่ยวยังประเทศมาเลเซีย นักท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จัดเป็นนักท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourist) ของประเทศไทย และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่จัดส่งนักท่องเที่ยวออกไป (Generating Country)

1.2 การท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound Tourism) คือ การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของบุคคลที่มีได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศนั้น เช่น นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติมาเลเซีย (Malaysian Tourist) หรือนักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติอื่น (Foreign Traveler) ที่มีถิ่นพำนักในมาเลเซียเดินทางเข้ามาเที่ยวประเทศไทย นักท่องเที่ยวมาเลเซียจัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย (Inbound Tourist) และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ได้รับนักท่องเที่ยว หรือเป็นแหล่งจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Destination) ผู้ที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว เรียกว่า “นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ” (International Tourist) ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลกได้นิยามไว้ว่า “คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง โดยมีการค้างคืนในประเทศที่ตนไปเยือนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆที่มีไว้เพื่อหารายได้” การท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว เป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศใน 2 ทาง คือ

ทั้งขาเข้าและขาออก โดยส่วนใหญ่แต่ละประเทศจะพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวขาเข้ามากกว่าการท่องเที่ยวขาออก เนื่องจากการท่องเที่ยวขาเข้าจะเป็นแหล่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ ในขณะที่การท่องเที่ยวขาออกทำให้เงินตราในประเทศรั่วไหลออกนอกประเทศ ซึ่งการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 2 กลุ่มดังกล่าวจะมีผลต่อดุลการท่องเที่ยว กล่าวคือ หากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่างประเทศของคนในประเทศ มากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาประเทศนั้นก็จะเป็นผลลบกับภาวะการขาดดุลทางการท่องเที่ยว ในทางกลับกัน หากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามา มีจำนวนมากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศที่เดินทางออกไปเที่ยวต่างประเทศ ประเทศนั้นก็จะได้รับดุลการท่องเที่ยวเกินดุล ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2541 ประเทศญี่ปุ่นประสบกับภาวะการขาดดุลทางการท่องเที่ยว 25,073 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศสูงถึง 28,815 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่กลับมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในญี่ปุ่นเพียง 3,742 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่ประเทศไทยได้รับดุลการท่องเที่ยวเกินดุลในจำนวน 4,486 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากผลต่างของรายรับทางการท่องเที่ยวที่ได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 5,934 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และรายจ่ายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปใช้จ่ายในต่างประเทศ จำนวน 1,448 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

2. การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Internal Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีภูมิศาสตร์เฉพาะภายในอาณาเขตของแต่ละประเทศนั้นๆ โดยหมายรวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลทั้งที่มีถิ่นพำนักถาวรและมิได้มีถิ่นพำนักถาวรภายในประเทศนั้น จากนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการเดินทางของบุคคล 2 กลุ่ม คือ

2.1 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourist) คือ บุคคลที่เดินทางอยู่ภายในประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตน เช่น คนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย และเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ

2.2 นักท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound Tourist) คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล และนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราวในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตนเองแล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่จัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

1. การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากสภาพชีวิตประจำวันที่น่าเบื่อ และเร่งรีบของนักท่องเที่ยว หรือหลีกเลี่ยง

สภาพอากาศในประเทศของตน กอปรกับความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่แปลกใหม่ไปจากสภาพเดิมๆ ของนักท่องเที่ยว หรือบางครั้งเพียงแค่ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศ หรือเพื่อชมทิวทัศน์ที่แตกต่าง

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก จึงเปรียบเสมือนว่าธุรกิจกับการเดินทาง แม้ว่าการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจจะมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่ก็จัดเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง เนื่องจากการเดินทางในลักษณะนี้จะสร้างรายได้ให้แก่จุดหมายปลายทางที่นักธุรกิจไปเยือน และนักธุรกิจนั้นก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ ณ สถานที่นั้น เพื่อทำงาน หารายได้แบบเป็นกิจจะลักษณะโดยตรง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

2.1 การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (Regular Business Travel) หมายถึง การเดินทางไปติดต่อประสานงาน หรือเซ็นสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจ โดยอาจมีระยะเวลาพักผ่อน 2-3 วัน แทรกอยู่ในการเดินทางนั้น เช่น นักธุรกิจชาวอังกฤษเดินทางมาเซ็นสัญญาเป็นหุ้นส่วนโรงแรมในประเทศไทย หรือตัวแทนขายประกันเดินทางไปเยี่ยมลูกค้า เป็นต้น สิ่งสำคัญที่นักธุรกิจแต่ละกลุ่มต้องการเหมือนกัน คือ ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง เนื่องจากบางครั้งอาจมีเวลาจำกัดในการติดต่อธุรกิจและอาจต้องเดินทางหลายแห่งในคราวเดียวกัน รวมถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นรถส่วนตัว โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile phone) สถานที่พักที่มีที่ให้บริการติดต่อธุรกิจ เช่น ในโรงแรมมักจะมีห้องติดต่อธุรกิจ (Business Center) โดยการให้บริการโทรศัพท์ภายในพื้นที่ (Local Call) โดยไม่คิดค่าบริการ และบริการการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโทรสาร โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือแม้กระทั่งเครื่องถ่ายเอกสารไว้รองรับนักธุรกิจ กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้เป็นลูกค้าที่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง จึงจัดเป็นกลุ่มระดับคุณภาพ ที่สำคัญคือมีรายได้ระดับสูง พร้อมทั้งจะจ่ายเงินจำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกทุกอย่าง เพื่อให้ธุรกิจที่ติดต่อสำเร็จ

2.2 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อการจัดนิทรรศการนานาชาติ (Meeting, Incentive, Conference / Convention / Congress, and Exhibition: MICE) กิจกรรมทั้ง 4 ประเภทอาจไม่ได้มีการแบ่งแยกการจัดออกจากรันอย่างชัดเจน กล่าวคือ การจัดนิทรรศการนานาชาติ ก็อาจมีการจัดการประชุมแทรกอยู่ในงานก็ได้ หรือผู้ที่เดินทางแบบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลก็อาจเดินทางเพื่อเข้าร่วมประชุมแทรกอยู่ในการเดินทางก็ได้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมข้างต้นประเภทใดประเภทหนึ่ง จัดเป็น“นักท่องเที่ยวกลุ่มไมซ์” ซึ่งได้แก่ (1) ผู้ที่เข้าร่วมประชุมในระดับต่างๆ (2)ผู้ที่สามารถทำธุรกิจได้ตามเป้าหมายที่บริษัทตั้งไว้ ซึ่งจะได้รับรางวัลเป็นรายการเดินทางท่องเที่ยว โดยบริษัทเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด แม้ว่าการเดินทางในลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน เมื่อพิจารณาจากตัวของผู้เดินทาง แต่กลับเกี่ยวข้องกับการเดินทางเพื่อธุรกิจเมื่อพิจารณาจาก

บริษัทผู้ออกค่าใช้จ่ายและวิธีการที่ทำให้ได้รายการท่องเที่ยวขึ้นมา ผู้ที่เข้าร่วมงานนิทรรศการนานาชาติ ซึ่งหมายรวมทั้งผู้ที่ไปออกงานนิทรรศการ และผู้เข้าร่วมชมงาน โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนในแวดวงธุรกิจเดียวกัน หรือผู้ซื้อทั่วไปที่ให้ความสนใจ หรือแม้กระทั่งนักเรียน/นักศึกษาที่เข้าไปศึกษางานการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้กำลังได้รับความสนใจทั้งจากภาครัฐและเอกชนทั่วโลก ในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้อย่างจริงจัง เนื่องจากเห็นความสำคัญถึงรายได้และภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ผู้ที่มาทำกิจกรรมดังกล่าว มักเป็นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงและมีความสามารถในการใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป นอกจากนี้แม้ว่าผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางที่เกี่ยวข้องในเชิงธุรกิจ แต่หากคนกลุ่มนี้มีความประทับใจและมีประสบการณ์ที่ดีต่อพื้นที่ที่ได้ไปเยือนในครั้งแรก ก็อาจเดินทางกลับไปยังพื้นที่นั้นอีกครั้ง ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหรือในรูปแบบอื่นๆ อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นคนที่มีการศึกษาระดับสูง และเป็นผู้นำด้านความคิด หากเลือกที่จะมาแหล่งท่องเที่ยวใด ก็ย่อมจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยวนั้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มรู้สึกว่าการเดินทางเพียงเพื่อไปชมบ้านเมือง หรือชมธรรมชาติ เป็นรูปแบบที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ซับซ้อนขึ้นได้อีกต่อไป ทั้งนี้จากการสำรวจ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในตะวันตกมีความหลากหลายมากกว่าการชมบ้านเมืองหรือการชมธรรมชาติ โดยครอบคลุมไปถึงกิจกรรมด้านโบราณคดี การเล่นบอลลูน การขี่จักรยาน การล่องลำธาร การเล่นกอล์ฟ การดำน้ำ เป็นต้น ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษขึ้น ความต้องการในการท่องเที่ยวที่หลากหลายและซับซ้อนขึ้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ดังต่อไปนี้ (1) การเปลี่ยนทางโครงสร้างประชากรและภูมิหลังของนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศตะวันตกได้เกิดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ขึ้นมากมาย อาทิ นักท่องเที่ยวสูงอายุ นักท่องเที่ยวกลุ่มโสด เป็นต้น (2) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชากรโลกอันเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ โลกในปัจจุบันได้เริ่มก้าวเข้าสู่โลกแห่งสังคมสารสนเทศ (Information Society) หรือสังคมในคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในแต่ละสังคมมีลักษณะความแตกต่างในการเลือบริโภคสิ่งที่แตกต่างกันไปตามความชอบของแต่ละคน การเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวพยายามอย่างเต็มที่ในการเข้าถึงตลาดการท่องเที่ยวโลก เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วง ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวทั่วโลกจึงได้พัฒนาสินค้าการท่องเที่ยวของตนให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากสินค้าการท่องเที่ยวในประเทศอื่น ซึ่งนำมาสู่การผลิตสินค้าในรูปแบบ “สินค้าสั่งทำพิเศษ” (Order Made) ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสรรรายการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของแต่ละ

บุคคลได้มากขึ้น ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษมีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย ได้แก่

3.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในปัจจุบันคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Eco-Tourism) ได้กลายเป็นคำที่ใช้ในวงการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและหลากหลาย จนแทบไม่มีคำจำกัดความที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างชัดเจน อีกทั้งแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจนอีกด้วยดังเช่นที่ ลินเบิร์ก เค (Linberg K.) ได้วิเคราะห์ว่ามีการใช้คำคำนี้ในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (Hard-core Nature Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชมธรรมชาติด้วยความต้องการเข้าใจถึงระบบนิเวศ (Dedicated Nature Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อไปชื่นชมธรรมชาติ (Mainstream Nature Tourism) และการท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติแบบผิวเผิน (Casual Nature Tourism) ประเทศไทยในระยะแรกได้มีการใช้คำที่กล่าวถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสีเขียว การท่องเที่ยวเพื่อธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ จนในที่สุด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบัญญัติศัพท์คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ขึ้น โดยพยายามให้ครอบคลุมลักษณะกิจกรรมและความหมายของคำต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ดังมีคำนิยามต่อไปนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”และจากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นความยั่งยืนของธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นข้างต้น ปัจจุบันจึงได้เกิดกระแสของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งภายใต้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ย่ำแย่ในปัจจุบัน โดยการหันมาออกกำลังกายอย่างถูกวิธีการนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ ไทเก๊ก การพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น การอาบน้ำแร่ การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพร และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งประเทศไทยมีสถานบริการ และสินค้าที่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก เช่น การนวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์ สถานบริการเพื่อสุขภาพชีวาธรรม การนั่งสมาธิที่สวนโมกขพลาราม เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) คือ นักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวพร้อมกับวัตถุประสงค์ที่จะไปออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬา เช่น การเล่นกอล์ฟ ซึ่งเป็นกีฬาที่กำลังได้รับความนิยมจากทั่วโลก โดยนักกอล์ฟส่วนใหญ่มักจะนิยมการตีกอล์ฟในสถานที่ที่แตกต่าง ซึ่งมีความยากและความท้าทายแตกต่างกันไปในแต่ละที่ การเดินทาง去打กอล์ฟในสนามต่างประเทศจึง

เป็นที่นิยมของนักกอล์ฟทั่วโลก หรือการขี่จักรยานท่องเที่ยว หรือการพายเรือแคนู หรือการตกปลา หรือการฝึกโยคะ เป็นต้น ซึ่งการเล่นกีฬาเหล่านี้จะให้ผลต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตตลอดจนการเล่นกีฬาเพื่อการแข่งขัน คือ นักกีฬาที่ไปแข่งขันกีฬาระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ หรือระดับโลก โดยถึงแม้จะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแข่งขัน แต่นักกีฬาก็จะได้รับสุขภาพที่แข็งแรงในทางอ้อม และยังได้ท่องเที่ยว ซึ่งให้ผลทางสุขภาพจิตอีกด้วย

3.4 การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) เป็นอีกรูปแบบย่อยหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา แต่นอกจากจะเน้นผลต่อสุขภาพทางกายแล้ว ยังมุ่งเน้นไปที่ความตื่นเต้นขณะทำกิจกรรมนั้นๆ เช่น การปีนเขา ไต่หน้าผา การล่องแก่ง เป็นต้น

3.5 การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม(Cultural Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมค่อนข้างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมักสนใจและต้องการเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นที่แตกต่างไปจากตน โดยผ่านการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ซึ่งหมายรวมถึง ศิลปะทุกแขนง ทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ตลอดจนมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งหมายถึง โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ซึ่งความสนใจต่อสิ่งเหล่านี้นับเป็นพื้นฐานความสนใจดั้งเดิมของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว

3.6 การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่น (Ethnic Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ ความสนใจเบื้องต้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมในการเดินทางดังกล่าวนี้ คือ การเฝ้ารอโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรงด้วยความคิดที่ว่า ถึงแม้พิธีกรรมและงานทางศิลปวัฒนธรรมอาจจะสามารถสะท้อนความเป็นอยู่ของคนต่างชาตินั้นได้ในระดับหนึ่งก็ตาม การสัมผัสสิ่งเหล่านี้ก็ย่อมไม่อาจเทียบได้กับการสัมผัสโดยตรงกับคนต่างชาตินั้นจากการได้ใช้ชีวิตร่วมกันหรือพบปะพูดคุยกันในระยะเวลาหนึ่งได้

3.7 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษ หรือทัศนศึกษา (Educational Tourism) หมายถึงการเดินทางที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ (Organized Learning) เช่น มีการวางแผนล่วงหน้า มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีครูผู้สอนที่ชำนาญการ และมีวิธีการฝึกหัดตามแบบแผน เป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง มิใช่การเรียนรู้จากตำรา การแบ่งการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษออกเป็น 5 รูปแบบข้างต้นนั้น มิได้หมายความว่า ในการท่องเที่ยวครั้งหนึ่งๆนักท่องเที่ยวจะมีความสนใจในมิติเดียว เช่น มิติทางนิเวศวิทยา โดยไม่สนใจมิติทางวัฒนธรรมเลย หรือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงมิติด้านอื่นๆเลย เพราะมิติทั้งหมดเหล่านี้ย่อมเชื่อมโยงถึงกันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 5 รูปแบบ จึงเป็นการแบ่งที่สัมพันธ์กับความสนใจหลักของนักท่องเที่ยว แต่ไม่สามารถแบ่งได้โดยเด็ดขาดในบางกรณี ทั้งนี้รูปแบบการ

ท่องเที่ยวบางอย่างถูกจัดเป็นทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬา และการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างความประทับใจ มีความซาบซึ้งในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน และสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป การท่องเที่ยวส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งบุคลิกภาพ การได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งนันทนาการนอกห้องเรียน เป็นการศึกษาธรรมชาติของชุมชนที่แท้จริง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวทัศนศึกษายังเป็นการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ช่วยกระจายรายได้ลงสู่ชนบท และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างดี ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ เพื่อการท่องเที่ยวทัศนศึกษา

3.7.1 ด้านศิลปะและดนตรี หมายถึง กิจกรรมที่แสดงออกทางด้านศิลปะและดนตรีรวมถึงกระบวนการผลิตศิลปะและดนตรี สถานที่รวบรวมผลงานทางด้านนี้ คือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ โรงภาพยนตร์ และสังคีตศาลา

3.7.2 ด้านวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ หมายถึง กิจกรรมทัศนศึกษาที่เป็นการศึกษาทางด้านวรรณกรรม และประวัติศาสตร์ เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดประชาชน อุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่ เมืองโบราณ หลัทธิลจารึก และอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญของชาติ

3.7.3 การติดต่อสื่อสารคมนาคม คือ กิจกรรมทัศนศึกษาทางด้านกิจกรรมการติดต่อสื่อสารคมนาคม เช่นระบบวิทยุ โทรทัศน์ ท่าเรือ สถานีรถไฟ และท่าอากาศยาน เป็นต้น

3.7.4 ด้านสถานที่ทางราชการ เป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาการบริหารงานของหน่วยงาน หรือองค์การของรัฐ เพื่อให้เข้าใจถึงระบบการทำงานของทางราชการ เช่นทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา กระทรวง ทบวง กรม โรงเรียน และศาลากลางจังหวัด

3.7.5 ด้านสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ ทำให้ได้สัมผัส มีความเข้าใจ ก่อให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวศึกษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนสัตว์ สวนสมุนไพร สวนไม้ทางวรรณคดี เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า น้ำตก ป่าเขา ลำธาร และพันธุ์ไม้

3.7.6 ด้านโรงงาน และสถานที่ประกอบการ เป็นกิจกรรมทัศนศึกษาอุตสาหกรรมในท้องถิ่นและครัวเรือน เช่น ฟาร์ม โรงงานสิ่งทอ โรงงานรองเท้า โรงงานเสื้อผ้า โรงงานกระดาษ และโรงงานผลไม้อัดกระป๋อง

3.7.7 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำทางทะเล พิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์ ห้องฟ้าจำลอง และนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.7.8 แหล่งพัฒนาสุขภาพอนามัย เช่นสวนสาธารณะต่างๆ ศูนย์กีฬา และศูนย์สุขภาพ

3.7.9 คุณค่าของกิจกรรมท่องเที่ยวทัศนศึกษา ได้แก่ (1)ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ (2) ได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น (3) พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา (4)เห็นคุณค่าของธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ (5) ช่วยส่งเสริมให้ชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้น (6) เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับบุคคล

รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง

1. การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวซื้อรายการนำเที่ยว (Package Tour) จากบริษัทนำเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวน 11 คนขึ้นไป อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะอาจมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่า 11 ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจของบริษัทนำเที่ยว ทั้งนี้บริษัทนำเที่ยวจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับยานพาหนะ ที่พัก อาหาร และการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยอาจดำเนินการอำนวยความสะดวกเต็มรูปแบบ (full package) หรืออาจจัดสรรบริการเพียงบางสิ่งบางอย่างให้เท่านั้น หากเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่มีโปรแกรมการเดินทางเป็นหมู่คณะในราคาพิเศษที่มีการจ่ายล่วงหน้า โดยไม่มีเงื่อนไขว่าคณะดังกล่าวจะต้องเดินทางโดยเที่ยวบินเดียวกันทั้งไปและกลับ ตลอดจนใช้เวลาทั้งหมดในการเดินทางร่วมกัน เรียกว่า การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มแบบจ่ายเบ็ดเสร็จ (Group Inclusive Tour: GIT หรือ All Inclusive Tour: AIT) โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆเป็นหมู่คณะด้วยรถนำเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ของบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้นำทาง และบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่งมาเยือนสถานที่นั้นเป็นครั้งแรก (First Visitor) และยังไม่คุ้นเคยหรือไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ มาก่อน เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกการเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ (1) ประหยัดเงิน เนื่องจากการท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นแบบเหมาจ่าย และมีจำนวนผู้เดินทางมาก บริษัทนำเที่ยวจึงสามารถให้ราคาพิเศษแก่นักท่องเที่ยวได้ ในขณะที่นักท่องเที่ยวก็ได้รับการบริการที่ถูกต้องกว่าการเดินทางด้วยตนเอง (2) ได้เพื่อนร่วมทาง นักท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางคนเดียวไปในสถานที่แปลกใหม่ ก็จะไม่รู้สึกโดดเดี่ยว และรู้สึกปลอดภัย เมื่อเดินทางเป็นหมู่คณะไปกับบริษัทนำเที่ยว นอกจากนี้ยังอาจได้เพื่อนใหม่ที่มีรสนิยมและความสนใจใกล้เคียงในขณะเดินทางไปด้วยกัน (3) ความเหมาะสมคล่องตัว โดยเฉพาะในเรื่องการวางแผนการเดินทาง เนื่องจากการเดินทางเป็นหมู่คณะกับบริษัทนำเที่ยว จะมีการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า รวมทั้งการดูแลเรื่องความปลอดภัยและปัญหาเฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้นโดยผู้จัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจึงไม่ต้องเสียเวลาในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาใดๆในระหว่างการท่องเที่ยว จึงรู้สึกสบายและท่องเที่ยวได้เต็มที่ (4) ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร หากเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตัวนักท่องเที่ยวมาก และนักท่องเที่ยวไม่สามารถสื่อสารภาษานั้นได้ การเดินทางเป็นหมู่คณะไปกับบริษัทนำเที่ยว

จะช่วยลดอุปสรรคดังกล่าวได้ (5) สิทธิพิเศษที่ได้รับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปหมู่คณะ อาจได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญบางแห่งจะเปิดให้แก่บุคคลบางคณะเท่านั้น หรือการได้เดินทางไปกับบุคคลสำคัญในคณะ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT – Foreign Individual Tourism) เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยววางแผนจัดการเดินทางด้วยตนเองทุกอย่าง หรือการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวในการอำนวยความสะดวกบางส่วน เช่น การจองบัตรโดยสารเครื่องบิน การจองที่พัก เป็นต้น แต่เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมื่อใด และจะใช้เวลานานเท่าใด เป็นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวคนนั่นเอง ในกรณีการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการท่องเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวคุ้นเคยกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือนแล้ว แต่หากนักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคยกับเส้นทางหรือสถานที่นั้นๆ ก็อาจเสียทั้งเวลาและเงินทองมากเกินไปจนคุ้มค่าได้ การท่องเที่ยวประเภทนี้จึงเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้มีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนมาก่อน หรือเป็นนักท่องเที่ยวที่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนซ้ำอีกครั้ง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคุ้นเคยกับสถานที่นั้นดีแล้ว เหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกเดินทางในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ คือ (1) มีความเป็นส่วนตัวสูง และสามารถยืดหยุ่นเวลาได้ตามต้องการ ทั้งนี้หากเดินทางเป็นหมู่คณะกับบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามเวลาที่กำหนดไว้บนรายการนำเที่ยวอย่างเคร่งครัด โอกาสที่จะเยี่ยมชมสถานที่ที่สนใจอย่างละเอียดจึงมีน้อย (2) ต้องการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากกว่าปริมาณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน กล่าวคือ หากท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ นักท่องเที่ยวมักจะไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวกลับไม่มีเวลาได้ศึกษาสถานที่นั้นอย่างละเอียดอย่างที่ต้องการหรือขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้วัฒนธรรม หรือรู้จักกับคนในท้องถิ่นได้เต็มที่ นักท่องเที่ยวจึงเพียงได้แต่สัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือนโดยผิวเผิน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางจะมีโอกาสในการสัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือนได้อย่างลึกซึ้ง ตามความต้องการ เนื่องจากมีเวลามากกว่าและสามารถวางแผนการเดินทางได้ด้วยตนเอง

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

โจน (Jones, 1996) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การใช้เวลาว่างทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เด็กได้ค้นพบความสนใจ มีการพัฒนาทักษะและทัศนคติอันเกิดจากความสนุกสนานเป็นสำคัญ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้รู้จักตนเอง ได้มีโอกาสปรับตัวขณะอยู่โรงเรียนและชุมชน
3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางสติปัญญา มีงานอดิเรกที่เหมาะสมและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ

แนช (Nash, 1953) ได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างว่า “เวลาว่าง” (Leisure) หมายถึงเวลาที่เป็นอิสระ (Free Time) จากกิจกรรมที่จำเป็นอื่น ๆ ทั้งหมด เช่น ว่างจากการทำงานประจำ เวลานอนหลับ และเวลาประกอบกิจวัตรประจำวัน ส่วนนันทนาการ หมายถึง การใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเด็กจะเรียกกิจกรรมนั้นว่า “การเล่น” (Play) แต่เป็นหนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่จะเรียกว่าเป็นกิจกรรม “นันทนาการ” (Recreation)

กอดเบย์ (Godbey, 1976) ให้ความหมายและความสำคัญของการใช้เวลาว่าง การใช้เวลาว่างมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นช่วงที่บุคคลใช้เวลาเพื่อตนเองเต็มที่หลังจากการปฏิบัติภาระงานประจำต่าง ๆ แล้ว นอกจากนี้ การใช้เวลาว่างและนันทนาการยังช่วยสร้างพื้นฐานของคนเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติต่าง ๆ จะทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ผ่อนคลายความตึงเครียดมีโอกาสแสดงความสามารถพิเศษ และมีความเป็นอิสระ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการของมนุษย์ที่อยู่ในกลุ่มสังคมต่าง ๆ ทั่วไป กิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมในเวลาว่างจึงมีความสำคัญต่อทุกคนในทุกหนทุกแห่งทั้งในเมืองและชนบท และยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนของประเทศชาติ และของโลกอีกด้วย

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเยาวชน

อีทีเอ็ม(ETM-European Travel Monitor) ได้สรุปตลาดการท่องเที่ยวเยาวชนในยุโรป ได้ให้นิยาม การเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มเยาวชน (Youth Travel) ว่า คือการท่องเที่ยวที่มีการค้างคืน 1 คืน หรือมากกว่านั้นของกลุ่มคนที่มีอายุ 15-26 ปี และองค์การการท่องเที่ยวโลก(WTO) ได้มีการคาดการณ์ว่าเยาวชนมีแนวโน้มการเดินทางท่องเที่ยวสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้พิจารณาจากการท่องเที่ยวของกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 15-24 ปี ที่มีอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 15 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 18 ในปี 2531 ต่อจำนวนประชากรของเยาวชนยุโรป ในส่วนของเป้าหมายการเดินทางเยาวชนยังนิยมการเดินทางเพื่อการเยี่ยมชม

กลุ่มตลาดท่องเที่ยวเยาวชนของยุโรป สามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตลาดภายในที่มีศักยภาพสูง(Europe Primary) คือ กลุ่มเยาวชนในยุโรปที่มีการเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ และคาดการณ์ว่าจะมีการเดินทางท่องเที่ยวในอนาคตประมาณ 40-50 ล้านคน

2. กลุ่มตลาดในที่มีศักยภาพ(Europe Secondary) คือกกลุ่มเยาวชนในยุโรปประมาณ 15-20 ล้านคนที่มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของตนและมีการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นครั้งคราว

3. กลุ่มตลาดภายนอกที่มีศักยภาพสูง (Overseas Primary) คือกลุ่มเยาวชนจากภูมิภาคอื่น ๆ ประมาณ 20-25 ล้านคน ซึ่งมีการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกลเป็นครั้งคราว และมีแนวโน้มว่าจะมีการเดินทางท่องเที่ยวบ่อยมากขึ้น

4. กลุ่มตลาดภายนอกที่มีศักยภาพ (Overseas Secondary) คือกลุ่มเยาวชนประมาณ 50 ล้านคน ที่ใช้ชีวิตในต่างประเทศแต่มีการเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนตลอดจนประเทศใกล้เคียงสูงมาก นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวระยะไกลเพิ่มขึ้นมากด้วย

อีทีเอ็ม(ETM) ได้จัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมสำหรับตลาดการท่องเที่ยวเยาวชนยุโรปไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มแสงแดด หาดทรายและชายทะเล (Sun, Sand, Sea)
2. กลุ่มทัวร์เมืองหรือเยี่ยมชมเมือง (Town, City Sightseeing)
3. กลุ่มกีฬาและกิจกรรมกลางแจ้ง (Sports, Outdoor Recreation)

วิทยาลัย ช่างเรียน ได้สรุปสาระเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนจากรายงานการสำรวจอุปสรรคสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเยาวชนที่ไม่เข้าใจบทบาทและปัญหาที่แท้จริงของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเฉพาะของการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนและนักเรียนนิสิตนักศึกษา และความจำเป็นที่จะได้รับความร่วมมือส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตว่าสภาพเศรษฐกิจของเยาวชนและสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องกำหนดระดับการพัฒนาการเดินทางท่องเที่ยวเยาวชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพราะเยาวชนก็เป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่มีทุนทรัพย์จำกัดสำหรับกิจกรรมท่องเที่ยว ความตกต่ำของเศรษฐกิจจึงมีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนมาก ในบางประเทศเด็กที่เคยทำงานในเวลาว่างหางานยากมากขึ้น ที่เคยทำงานเก็บเงินไว้เดินทางท่องเที่ยว เมื่อหางานไม่ได้ก็ไม่มีเงินไปเที่ยว ในบางประเทศค่าใช้จ่ายในด้านการทหารเพิ่มขึ้นเป็นผลให้สวัสดิการทางสังคมถูกตัดลงไปด้วย ผลกระทบจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจต่อการเดินทางท่องเที่ยวเยาวชนอาจสรุปได้ ดังนี้

1. ในประเทศอุตสาหกรรม จำนวนนักท่องเที่ยวเยาวชนคงเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอแต่ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางลดลง เพราะค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวมีจำนวนจำกัด
2. ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ เยาวชนมีเงินพอเดินทางมาท่องเที่ยวบ่อยมาก แม้จะเดินทางมาชมเมืองหลวงของตนเอง การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีแต่การเดินทางเข้า ไม่มีการเดินทางออก
3. ในประเทศสังคมนิยม การเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการนี้ได้รับการพัฒนาตามสัดส่วนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมาตรฐาน

การดำรงชีวิต การเดินทางท่องเที่ยวเยาวชนและนักเรียนถือว่าเป็นหลักสูตรที่สำคัญที่ทำให้รู้แจ้งเห็นจริง ได้ประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน จึงได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากระบบสังคมนิยม

การท่องเที่ยวของเยาวชนนับได้ว่าเป็นสวัสดิการทางสังคม ซึ่งได้รับการวิเคราะห์ว่ามีส่วนส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวในแง่ของวันพักเฉลี่ยและรายได้จากการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดในแต่ละประเทศ

โดยปกตินักท่องเที่ยวเยาวชนที่เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศจะใช้เวลาพำนักอยู่ในประเทศที่ไปเยือนนานกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป จะชอกแซกไปท้องถิ่นอย่างทั่วถึงกว่า และมักได้ไปเที่ยวในที่ที่นักท่องเที่ยวทั่วไปไปไม่ถึง ได้มีโอกาสสัมผัสชีวิตชาวบ้านจริง ๆ ได้ลองรสอาหารพื้นเมืองแท้ ๆ ได้ร่วมกิจกรรมเยาวชนในท้องถิ่น ฯลฯ การใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวจึงค่อนข้างจะยาวนาน แม้ว่าเงินที่ใช้จ่ายแต่ละวันจะเทียบไม่ได้กับนักท่องเที่ยวธรรมดามากนัก แต่เมื่ออยู่ยาวนานโดยรวมค่าใช้จ่ายก็ไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวธรรมดามากนัก ในประเทศที่กำลังพัฒนาเยาวชนที่เดินทางท่องเที่ยวจะไม่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีราคาแพง แต่จะใช้บริการเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น เช่น พักตามห้องเช่า ใช้รถประจำทาง หรือรับประทานอาหารพื้นเมือง ฯลฯ ซึ่งช่วยให้รายได้กระจายไปสู่คนท้องถิ่นโดยตรง นับว่าเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจรากหญ้าเป็นอย่างยิ่ง

ในทศวรรษที่ผ่านมา ความสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนและนักเรียน นิสิตนักศึกษาได้เป็นที่ยอมรับในแง่ผลดีต่อเศรษฐกิจและความไหวตัวอย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อม ซึ่งประการหลังก็ได้นำไปสู่การเรียกร้องให้รัฐกำหนดมาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชน ซึ่งคณะทำงานได้เสนอเพื่อให้รัฐมีบทบาทอย่างน้อยพิจารณาดำเนินการดังนี้

1. ตั้งงบประมาณสำหรับพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์เยาวชน หอพัก และอื่น ๆ
2. รวมแผนพัฒนาการเดินทางท่องเที่ยวเยาวชนไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับภาค และระดับท้องถิ่น จัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงขึ้น
3. ผลิตและเผยแพร่เอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวเยาวชน
4. สนับสนุนองค์กรเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชน นักเรียน นิสิตนักศึกษา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยวเยาวชน
5. ริเริ่มและเกื้อหนุนมาตรการเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองหรือขอทุนเดินทาง ขอความอนุเคราะห์ด้านที่พัก การจัดอาหารราคาถูกลง การลดค่าธรรมเนียมการเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ ฯลฯ สำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นเยาวชน

ลักษณะของนิสิต นักศึกษา

นิสิตนักศึกษา โดยทั่วไปเป็นคนหนุ่มที่มีพลังกำลังทั้งร่างกาย และความคิดมีความอยากรู้อยากเห็น และเป็นผู้ที่มีความหวังดีต่อสังคมด้วยความบริสุทธิ์ ดังนั้น การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ตลอดจนกิจกรรมนอกหลักสูตร จะมีส่วนช่วยพัฒนาค่านิยม แนวความคิดของนิสิตนักศึกษาให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าทางสังคมเป็นอย่างดี โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีอายุระหว่าง 18-22 ปี ซึ่งระยะนี้เป็นวัยที่กำลังเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มักมีอาการอ่อนไหว ขณะเดียวกันก็มีอาการกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น อยากลองสิ่งแปลกใหม่ มีความคิดค่อนข้างเพื่อฝัน และพร้อมที่จะรับอุดมการณ์ที่ตนเองเชื่อถือ ในทางจิตวิทยา วัยนี้เป็นวัยที่ค้นหาเอกลักษณ์(Identity) ของตนเอง โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่มีสติปัญญาสูงกว่าบุคคลทั่วไป การปฏิบัติตัวของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้จึงมีลักษณะพิเศษไม่ค่อยเป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบของมหาวิทยาลัยและประเพณีของสังคม การที่หวังให้นิสิตนักศึกษาฟังแต่คำสั่งผู้ใหญ่ หรือจะให้นิสิตนักศึกษารู้จักยังคิดซังใจเช่นผู้ใหญ่ที่นั้นยอมเป็นไปไม่ได้ (ทองเรียน อมรชกุล, 2525)

ในต่างประเทศมีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยและได้แบ่งกลุ่มพฤติกรรมและเจตคติของนิสิตนักศึกษาไว้ ดังนี้ (Walsh, 1973)

1. พวกนักวิชาการ (Academic Subculture) กลุ่มนี้เป็นพวกที่ขยันขันแข็งหมกมุ่นอยู่กับวิชาการ ชอบแสดงออกความคิดเห็นในเชิงวิชาการ และชอบเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ พวกนี้ชอบทำงานหนัก ได้รับความสำเร็จทางวิชาการมีเกรดเฉลี่ยสูงและมักพูดคุยแต่วิชาการนอกห้องเรียนเป็นประจำ โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษามุ่งศึกษาหาความรู้จริง ๆ ชอบไปศึกษาหาความรู้ในห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ระดับความมุ่งหวังของนิสิตกลุ่มนี้ คือ การเข้าไปศึกษาต่อในระดับหลังปริญญาตรี พฤติกรรมของกลุ่มนี้ เพื่อเป็นนักการศึกษาและวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง

2. พวกต่อต้านรุกราน (Nonconformist Subculture) นักศึกษากลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความคิดอ่านเชิงวิชาการและสติปัญญาดีแต่มักไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางมหาวิทยาลัยมักปลีกตัวออกห่าง มีแนวโน้มที่จะแสวงหาสิ่งที่มีความหมายเฉพาะต่อชีวิตเท่านั้น มีความสนใจเรื่องการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อย และไม่ชอบร่วมกิจกรรมนักศึกษา ลักษณะเด่นของกลุ่มนี้ คือ การแสดงความก้าวร้าว ไม่เห็นด้วย(Aggressive Nonconformist) โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการบริหารมหาวิทยาลัยชอบมีลีลาในการดำเนินชีวิต(Lifestyle) เป็นแบบของตนเอง ไม่พึงพอใจต่อองค์กรที่ตนเองสังกัดอยู่ ลักษณะนิสิตนักศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้รวมเอาพวกที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติสถานของกลุ่มด้วย เช่น พวกวชิปปี้(Hippies) พวกชอบใช้ชีวิตสนุกสนาน(Bohemians) การชอบเล่นการเมือง(Political Activist) พวกหัวกบฏ (Rebels) พวกวางเฉย(Apathetic Students) และพวกที่มีลักษณะแปลกไม่เหมือนนิสิตนักศึกษาทั่วไป(Alienated Students)

3. พวกที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย(Collegiate Subculture) นิสิตนักศึกษาพวกนี้ส่วนใหญ่จะทำดวงรักภักดีต่อมหาวิทยาลัย และปฏิบัติสอดคล้องกับความต้องการของมหาวิทยาลัยจะไม่หมกมุ่นอยู่กับวิชาการ แต่จะนิยมใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ชอบเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษนอกเหนือหลักสูตรทุกอย่าง รวมทั้งกีฬาชอบการรวมกลุ่มมีมิตรสหายมากมาย ชอบเข้าสังคม

4. พวกตั้งใจศึกษาอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ(Vocational Subculture) กลุ่มนี้ไม่ชอบการศึกษาเล่าเรียนในทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ต้องใช้สติปัญญาอย่างสูงและขณะเดียวกันก็ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย แต่จะยอมรับว่าการศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นการฝึกอบรมทางวิชาชีพ(On-the-job Training) อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปริญญาบัตร และเพื่อการปรับปรุงอาชีพหรือการทำงานที่ให้ดีขึ้นเหนือสิ่งอื่นใด กลุ่มนี้จะไม่ใส่ใจกับการออกความคิดเห็นการเรียนรู้เชิงวิชาการ กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมนอกหลักสูตร แต่มุ่งเพื่อพัฒนาตนเอง

คอฟแมน (Joseph Kauffman: อ้างถึงในวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) ได้ประมวลลักษณะนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยไว้ 6 ลักษณะ คือ

1. ผู้ที่เข้ามาศึกษาหาความรู้และมุ่งมั่นตกลงปลงใจในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเขามีความเชื่อในศาสตร์นั้น ๆ นิสิต นักศึกษาอยากเห็นความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตจริงกับวิชาเรียนแต่มักจะผิดหวัง เพราะไม่พบเช่นนั้น

2. ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม เพราะบางครั้งเมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัยก็เกิดความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง การที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยเพราะนึกว่าจะเห็นที่ที่ได้คลายความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับที่บ้าน พยายามห่างทางบ้านโดยต้องการอิสระ จึงต้องการคนที่จะช่วยสนองความต้องการทางจิต หากคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน

3. เป็นคนมีอุดมคติและใจดี และบางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในก็ทำลายอุดมคตินั้นเสีย เขาอยากที่จะช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งในด้านนี้มหาวิทยาลัยจะไม่ได้นึกถึงหรือเห็นความต้องการของเขา จึงไม่ได้คอยจัดประสบการณ์หรือเปิดโอกาสให้เขาได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาการที่เรียนอยู่ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวัน

4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะมีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเหิศทางไปทางอื่น กิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวล เดือดร้อนใจ และได้รับการบีบคั้นจากการเรียน นักศึกษาบางคนตั้งความหวังในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาไว้สูงมากเมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็รู้สึกเสียใจ และผิดหวังมาก จึงหันความสนใจไปสู่ด้านอื่น ๆ ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนันและการติดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

5. ต้องการค้นพบตนเอง นิสิตนักศึกษาต้องการเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่ไม่พอใจในความปรารถนาและทุกสิ่งในตนเองมากนัก นอกจากนี้ในการเรียนในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาบางประเภทไม่ได้ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเองบางครั้งทำให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจผิดว่าตัวเองโง่มาก เพราะเพียงสาเหตุจากการสอบไล่ตกเพียง 1 วิชาเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ขึ้นมาได้เลย

6. มีความขัดแย้ง และมีความเป็นปฏิปักษ์ต่อวิชาการบริหาร ลักษณะของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้อาจเปลี่ยนไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยบ้าง โดยการมีนิสิตนักศึกษาตัวแทนที่มีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้เขาได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพราะเขาเชื่อว่า ผู้แทนของเขาต้องมีความรักดีต่อกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลที่ได้ย่อมมีความเที่ยงตรงและสิ่งที่ตัวแทนเขาทำก็สนองต่อความต้องการของพวกเขาได้อย่างดี

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2524) ได้สรุปลักษณะธรรมชาติของนักศึกษา ดังนี้

1. แบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1.1 นักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางและฐานะดี

1.2 นักศึกษาครูส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงยากจน

1.3 นักศึกษาเกษตรส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงยากจน

2. แบ่งตามพื้นฐานทางจิตวิทยา

2.1 การพัฒนาการทางด้านร่างกายของนักศึกษาในระดับนี้จะมีความพร้อม ช่วยเหลือตนเองได้

2.2 ด้านจิตใจ มีนิสัยขี้ขลาดขี้กลัวเห็นแต่การเรียนการสอนยังไม่เอื้ออำนวยในการแสดงออกมากนัก นอกจากนั้นนักศึกษาระดับนี้จะชอบการมีส่วนร่วมมีแรงจูงใจและอุดมคติสูง

2.3 ด้านสติปัญญา มีสติปัญญาฉลาดและฉลาดปานกลาง ส่วนนักศึกษาครูมีสติปัญญาฉลาดระดับปานกลางส่วนใหญ่

2.4 พัฒนาการทางด้านสังคม จะชอบการรวมกลุ่ม มีการคิดต่อสื่อสารกัน

2.5 ด้านบุคลิกภาพ เป็นไปตามค่านิยมของกลุ่มและเป็นไปตามภูมิภาค เช่นชาวใต้มักมีความกล้า เป็นต้น นอกจากนั้น นักศึกษาในระดับนี้มักไม่มีความคิดริเริ่ม

2.6 การปรับตัว เป็นไปตามค่านิยม และมักมีปัญหาในเรื่องการปรับตัว

นอกจากนี้ โดยธรรมชาตินักศึกษาเป็นผู้มีสภาพอารมณ์ รุนแรง มีอุดมคติสูง อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น เต็มใจที่จะทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชอบความยุติธรรม(วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา,1984)

ปทุมตรี พ่วงสุวรรณ (2523) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยว่า โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษามีอายุระหว่าง 17-21 ปี ซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยรุ่นตอนปลายสู่ผู้ใหญ่ตอนต้น และปัจจุบันนิสิตนักศึกษาต้องอยู่ในมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ ทำให้ความสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษาระหว่างอาจารย์ลดลง หรือนิสิตนักศึกษากับกลุ่มเพื่อนลดลง นิสิตนักศึกษาจึงอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างเหงา และตัวใครตัวมัน ประกอบกับในปัจจุบันนิสิตนักศึกษามาจากครอบครัวชั้นกลาง และครอบครัวที่มีพื้นฐานยากจน ทำให้ความสัมพันธ์กับทางครอบครัวค่อนข้างห่างเหินเนื่องจากภาระในการประกอบอาชีพและบางคนต้องทำงานเก็บเงินเพื่อเรียนต่อดัวยและนักศึกษาเชื่อว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่พัฒนาอาชีพ ช่วยพัฒนาบุคคลากรให้มีเหตุผล มีความสนใจในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์(2524) กล่าวว่าผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีช่วงอายุ 18-22 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่ครอบครัววัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยนี้เป็นวัยที่กำลังปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ เป็นวัยเริ่มต้น ด้วยความสับสน ยุ่งยาก และลังเล

นอกจากนี้ยังมีการใช้พฤติกรรมการเข้าเรียนและการทำกิจกรรมมาแบ่งประเภทของนิสิตนักศึกษา(ทองเรียน อมรัชกุล, 2525) ดังนี้

1. กลุ่มที่เรียนอย่างเดียว นิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการศึกษาเล่าเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา มักจะอยู่ในห้องสมุดเวลามาที่มหาวิทยาลัยจะอุทิศให้กับตำราและคำสอนของครูอาจารย์
2. กลุ่มที่ไม่สนใจกับการศึกษาเล่าเรียน มักจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับกิจกรรม นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จะเข้าไปเป็นผู้นำในองค์กรและชมรมต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา โดยส่วนใหญ่ นิสิตกลุ่มนี้จะมีความเห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนที่แท้จริงนั้น มิใช่อยู่ในตำราและคำสอนของครูอาจารย์ แต่จะเกิดจากการที่ตนมีประสบการณ์ด้วยตนเอง
3. กลุ่มที่ดำเนินตามทางสายกลาง นิสิตกลุ่มนี้จะศึกษาเล่าเรียนจากตำราและคำสอนของครูอาจารย์ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ทองเรียน อมรัชกุล(2525) ได้จำแนกนิสิต นักศึกษา เป็นชั้นปีที่เรียน ดังนี้

นิสิต นักศึกษาชั้นปีที่ 1 นิสิตกลุ่มนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อหวัง(1) ความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจการศึกษาหาความรู้ ความคิดต่าง ๆ (2) ต้องการความเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตน (3) แสวงหาฐานะส่วนตน (4) มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อนและชอบรวมอยู่ในกลุ่ม และ (5) เป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของนิสิต นักศึกษา พวกนี้ในการเข้าไปศึกษาใน

มหาวิทยาลัย คือมีความรู้ระคนกันระหว่างความกลัวและความตื่นเต้น พวกนี้เข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

นิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่แล้วนิสิต นักศึกษาพวกนี้จะเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย แต่บางกรณีเฉพาะนิสิต นักศึกษาก็เพียงแต่จะมีความเบื่อ และความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ก็เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับความเอาใจใส่จนเกิดความรู้สึกเองว่า ตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนิสิต นักศึกษาเหล่านี้ คือการริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น(Peer Culture)

นิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 3 อันเนื่องมาจากการเป็นนิสิต นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิมนิสิตนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ด้วยกันเอง จะมีความคิดเห็นแตกแยกออกไปจากกันน้อยมาก กล่าวคือ มีความคิดไปในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ลักษณะที่คล้ายกันกับนิสิตนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 คือความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรงเช่นเคย

นิสิต นักศึกษา ชั้นปีที่ 4 นิสิต นักศึกษาพวกนี้มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เข้าจะมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจ วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 (Student Culture) รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีนิสิตนักศึกษาด้วยตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจเรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

เอฟ อาร์ จีวันส์ และเอส ดี เทอร์เนอร์ (F.R. Jevons and H.D. Turner, 1972) กล่าวว่า ลักษณะนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีดังนี้

1. มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างมีวิจารณญาณ มีจุดมุ่งหมายและมีหลักเหตุผล
2. มีความสามารถในการนำข้อมูลและตั้งสมมติฐานต่าง ๆ แม้ว่าจะขัดแย้งกับความเชื่อที่เคยมีมาปรับปรุงให้เกิดความคิดก้าวหน้า
3. มีความตื่นตัวที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่นอยู่เสมอ
4. มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าการทำงานนั้นตนเองจะอยู่ในฐานะผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา
5. มีความสามารถในการนำข่าวสารและความคิดมาประสานกันเป็นอย่างดีและสามารถสรุปให้ผู้อื่นได้รับรู้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน
6. มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและนำไปใช้แก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองได้ดี

อาร์เทอร์ ดับเบิลยู ชิคเคอริง (Arthur W. Chickering, 1974) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่สมบูรณ์แบบมีลักษณะ 7 ประการ ได้แก่

1. การบรรลุถึงความเป็นประสิทธิภาพ
2. การควบคุมอารมณ์
3. การเป็นตัวของตัวเอง
4. การสร้างภาพพจน์เอกลักษณ์เฉพาะตน
5. การสร้างความสัมพันธ์ของตนอย่างชัดเจน
6. การวางวัตถุประสงค์ของตนอย่างชัดเจน
7. การพัฒนาบูรณาการ

ประกอบ คูปรัดน์ และธิดารัตน์ บุญนุช(ในวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2529) ได้รวบรวมลักษณะของนิสิต นักศึกษาไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. สนใจใฝ่รู้
2. เล็งสู่วิชาการ
3. การงานเป็นหลัก
4. ผลักดันสังคม
5. สร้างสมคุณธรรมและศาสนา
6. ใฝ่หาความสนุก
7. ผูกพันประสานสังคม
8. สร้างสมตนเอง
9. นักเลงหัวไม้
10. พวกเขาไม่เอาไหนเลย
11. พวกเขาเพิกเฉยมีนชา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(2536) วิเคราะห์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ประเภทธรรมชาติ, ประเภทวัดหรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์, ประเภทวัฒนธรรมท้องถิ่น, ประเภทศูนย์การค้า และประเภทสถานบันเทิงเรкреียม โดยใช้แบบจำลองโลจิส พบว่า “นักท่องเที่ยวเพศชายจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเรкреียมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แต่งงานแล้วจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงเรкреียมน้อยลงแต่เลือกประเภทศูนย์การค้ามากกว่ากลุ่มอื่น”

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2537) ทำวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย” โดยสำรวจในประเด็น (1) ความถี่ของการท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ (2) จำนวนวันท่องเที่ยวในรอบปี และ (3) รายจ่ายการท่องเที่ยวของบุคคล โดยพื้นที่จังหวัดที่สำรวจ 5 ภาค คือ

1. ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ (จังหวัดศูนย์กลางการท่องเที่ยว) แพร่ นครสวรรค์
2. ภาคกลาง ได้แก่ ชลบุรี (จังหวัดศูนย์กลางการท่องเที่ยว) อ่างทองและราชบุรี
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น(จังหวัดศูนย์กลางการท่องเที่ยว)บุรีรัมย์ และหนองคาย
4. ภาคใต้ ได้แก่ สงขลา (จังหวัดศูนย์กลางการท่องเที่ยว) ตรังและสุราษฎร์ธานี
5. กรุงเทพมหานคร

ในจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 3,701 คน ร้อยละ 38.8 เป็นเพศชาย และร้อยละ 61.2 เป็น เพศหญิง ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป โดยร้อยละ 87.2 มีสถานภาพสมรส พบว่า “(1) ความถี่ของการท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวไทย โดยเฉลี่ย 4.0 ครั้งต่อปี ในแต่ละครั้งใช้เวลาเฉลี่ย 4.6 วัน หมายถึง จำนวนวันที่ท่องเที่ยวในรอบปีเท่ากับ 16.26 วัน และรายจ่ายการท่องเที่ยวของบุคคล เฉลี่ย 866 บาทต่อวัน (2)วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อน ร้อยละ 52.5 รองลงมาเป็นการเยี่ยมญาติ ร้อยละ 48.4 (3)แหล่งท่องเที่ยวที่นิยม คือ ศูนย์การค้า, วัด/วัง/อนุสาวรีย์, ภูเขา/น้ำตก/ป่า และทะเล คิดเป็นร้อยละ 62.9, 58.9, 52.1 และ 47.8 ตามลำดับ (4)แรงบันดาลใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพราะเพื่อนและญาติชักชวน (5)การเลือกแหล่งท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับความสวยงามและความแปลกใหม่ของสถานที่เที่ยว(6) ช่วงเวลาที่นิยมเดินทางท่องเที่ยว นิยมเดินทางในช่วงปิดภาคเรียน เดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 37.7 รองลงมาคือเดือนพฤศจิกายน คิดเป็น ร้อยละ 28 และอันดับสุดท้ายคือ เดือนตุลาคม คิดเป็น ร้อยละ 26

ร้อยโทหญิง เกิดศิริ เจริญวิศาลและจุฑามาศ จันทรัตน์(2539) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจแรงจูงใจการท่องเที่ยว: เพื่อส่งเสริมให้ไทยเที่ยวไทย” เพื่อหาแรงจูงใจและเหตุผลที่ทำให้คนไทยตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศและคุณลักษณะเด่นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ

ประเทศไทยที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวไทย โดยทำการสัมภาษณ์ ด้วยการใช้คำถามแบบคำถามปลายเปิด (Open End Question) ซึ่งใช้เก็บข้อมูลจำพวกข้อคิดเห็น ความรู้สึก ความสนใจ จำนวน 31 ตัวอย่าง แบ่งเป็น การสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured) จำนวน 16 ตัวอย่าง และมีโครงสร้างแน่นอน (Structured) จำนวน 15 ตัวอย่าง จากนั้นนำมาสรุปด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าความถี่ผลปรากฏว่า (ตารางที่ 1-3)

ตาราง แจกแจงความถี่ของแรงผลักดันที่ทำให้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ

แรงผลักดัน	ความถี่
ต้องการประสบการณ์และความแปลกใหม่	31
หาความรู้	31
ต้องการเป็นที่ยอมรับ	29
พักผ่อน	25
หลีกเลี่ยงความวุ่นวาย หาความเป็นส่วนตัว	13
ธุรกิจ	10
เยี่ยมญาติและเพื่อน	9
ชื่อของ	8
ศึกษาต่อ	6
ฉลองสมรส	2
เพื่อสุนทรียภาพ เก็บความประทับใจ	1

ตาราง แจกแจงความถี่ของที่ทำให้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ

แรงดึง	ความถี่
การเดินทางและคมนาคมสะดวก	31
ความสะอาด	31
ทรัพยากรธรรมชาติสวยงามไม่มีมลภาวะ	31
ความปลอดภัย	29
เทคโนโลยีทันสมัย	25
แรงกระตุ้นจากสื่อต่าง ๆ	2

ตาราง แจกแจงความถี่ของจุดเด่นของการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย

จุดเด่น	ความถี่
ค่าใช้จ่ายไม่แพง	31
ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	31
ปัญหาเรื่องภาษา	25
ท้องทะเลไทยสวยงามน่าท่องเที่ยว	21
มีบริการ 24 ชั่วโมงมากมาย	14
ความมีน้ำใจของคนไทย	12
ระยะเวลาในการวางแผนการเดินทาง	6
ความเป็นส่วนตัว	6

สมบัติ แซ่แซ่ (2539) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการบริการรูปแบบใหม่ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จะจัดนำเสนอ และ งานวิจัยของ ญัฐกานต์ โรจนุดมะ ที่ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวในระยะต่าง ๆ และปัจจัยค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ในส่วนวิธีการศึกษา ทั้งคู่ใช้แบบจำลองโลจิสต์เป็นวิธีศึกษา สำหรับตัวแปรที่ใช้ ประกอบด้วยปัจจัยภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา โดยสรุปแล้วปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้มีความสำคัญ ซึ่งสามารถบอกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ ความมั่นคง และอำนาจการซื้อ ดังนี้

1. รายได้ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยพบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงย่อมสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้บ่อยขึ้น และสามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายตามความต้องการ ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำย่อมมีข้อจำกัดในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามรายได้อาจจะไม่ใช่อุปสรรคสำหรับนักท่องเที่ยวที่เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต เพราะถึงแม้นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีรายได้น้อย แต่บางครั้งเพื่อแลกกับความพอใจที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ก็สามารถจ่ายเงินมาก ๆ สำหรับการท่องเที่ยวได้เช่นกัน

2. อาชีพ พบว่านักท่องเที่ยวที่เป็นนักธุรกิจ หรือเป็นผู้บริหารอาจไม่มีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนมากนัก ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาที่ยังไม่มีภาระรับผิดชอบมากนักสามารถเดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้ง และงานวิจัยของ ญัฐกานต์ โรจนุดมะ ยังพบว่าแม่บ้านมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ

3. ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะสนใจด้านประวัติความเป็นมาของสถานที่ที่เข้าไปเที่ยว และใฝ่รู้ที่จะศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนใหม่ ๆ ที่ไม่เคยพบมากกว่าที่จะเข้าไปท่องเที่ยวเพียงผ่านเท่านั้น นอกจากนี้ ตัวแปร อายุ เพศ และภูมิลำเนา ยังกำหนดพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

4. อายุ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากจะชอบแหล่งท่องเที่ยวในเมืองและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

5. เพศ พบว่า เพศชายชอบการท่องเที่ยวผจญภัย ส่วนเพศหญิงชอบท่องเที่ยวในรูปแบบที่สะดวกสบายและเน้นความปลอดภัยมากกว่า

6. ภูมิลำเนา นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในเขตหนาวจะชอบเดินทางไปท่องเที่ยวในเขตร้อน

สุริพร ภัทรพรนันท์(2541) ทำการสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ใช้กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 390 คน พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้ในด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่าการมีความรู้เรื่องการจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน และยังพบว่าความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันตามการศึกษาและสถานภาพสมรส แต่ไม่แตกต่างกันด้าน เพศ อายุ ภูมิลำเนา อาชีพ รายได้ การได้รับข่าวสาร การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม

ธวัชชัย รัตนซ้อน(2542) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูงโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ทางชุมชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ซึ่งมีการแบ่งภาระงานกันทำภายในเครือญาติ รายได้ที่เกิดขึ้นในระดับครัวเรือนสูงถึง ร้อยละ 80 ระดับกลุ่มอยู่ที่ ร้อยละ 15 และระดับชุมชนร้อยละ 5

ปวีณา โทนแก้ว(2542) ทำการวิจัยสำรวจหาปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย จำนวน 900 คน และนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายกับตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า ผู้หญิงซื้อของแพงกว่าผู้ชาย ค่าใช้จ่ายขึ้นกับอายุ เมื่อนักท่องเที่ยวอายุมากขึ้นจะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวสูงขึ้นอีก การศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตและอนุปริญญา จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าระดับการศึกษาอื่น

บุญณิดา โสดา (2544) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอิสระชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยใช้ แบบจำลอง Multinomial Logit โดยใช้วิธี Maximum Likelihood พบว่า “กลุ่มนักท่องเที่ยวเป่า

หมายของกลุ่มประวัติศาสตร์ คือ กลุ่มผู้จัดการ-ผู้บริหาร/ผู้เชี่ยวชาญ-เทคนิค/ข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ/ทหาร กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของแหล่งวัฒนธรรมชุมชน คือ พนักงาน-กลุ่มลูกจ้าง กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มครอบครัว กลุ่มสตรี กลุ่มนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรป โอเชียเนีย และกลุ่มวัยเกษียณ กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ คือนักท่องเที่ยวจากยุโรป โอเชียเนีย กลุ่มเยาวชน กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักท่องเที่ยวนันทนาการ คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางตามลำพัง และเดินทางมากับเพื่อน กลุ่มฮันนีมูน กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออก กลุ่ม Business และกลุ่ม MICE(Meeting Intensive Conference Exhibition)

ฉันทิช วรรณถนอม(2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศและแนวโน้มของการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศครั้งต่อไป พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางเพื่อการพักผ่อน เหตุที่เลือกเนื่องจากมีปัจจัยจูงใจหลายประการ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเมืองไทยมีความหลากหลาย ส่วนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก คือสื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้ปัจจัยด้านงบประมาณ ค่าครองชีพ วันพัก ระยะเวลา การเตรียมตัว ความปลอดภัย ความสะดวกต่าง ๆ ยังส่งผลถึงความมั่นใจที่เลือกการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศครั้งต่อไป

ขวัญฤทัย บุญยะเสนา(2544) ทำการวิเคราะห์อุปสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อศึกษาถึงจากการปฏิบัติตามแนวทางของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวว่ามีสภาพและปัญหาอย่างไร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน มีนักท่องเที่ยวเพศชาย ร้อยละ 53.5 และเพศหญิงร้อยละ 46.5 จากการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวเป็นนิสิต นักศึกษา ท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนการเดินทางมาที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อพักผ่อนและพักผ่อน ซึ่งส่วนใหญ่เดินทางเป็นกลุ่ม พักเฉลี่ย 3 คืน ส่วนรายจ่ายเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 1,484.11 บาท โดยนักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่ากลับมาเที่ยวที่อำเภออุ้มผางอีกครั้ง ทางสถิติยังพบความสัมพันธ์จากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis) ว่าอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านวันพักเฉลี่ยกับอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางตรงข้ามกัน แต่จำนวนวันหยุดเฉลี่ยในรอบหนึ่งปีและจำนวนครั้งเคยเดินทางมาอำเภออุ้มผางจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน

โคมยง โต้ะทองและคณะ(2545) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ (1) ศักยภาพในการนำร่องการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง (2) ศึกษาและค้นหารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่เหมาะสม

กับจังหวัดเพชรบุรี (3) ค้นหารูปแบบการบริหารและจัดการที่มีคุณภาพในระดับจุลภาคและมหภาค (4) นำเสนอรูปแบบการจัดการที่มีความใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการปรับใช้กับพื้นที่ วิธีการดำเนินการ ได้แก่ การสำรวจพื้นที่และข้อมูลเบื้องต้น การจัดเวทีสาธารณะ การกระตุ้นชุมชนโดยใช้กิจกรรม จากการดำเนินการวิจัยแล้วพบว่า อำเภอแต่ละแห่งมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสูง ส่วนความสามารถในการบริหารจัดการนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของผู้นำ ซึ่งการจัดการในพื้นที่นำร่องควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวมและให้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ศราวณี สุทธิพิทักษ์(2547) จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี 2546 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาวะภายนอก เช่น ภาวะสงคราม โรคระบาด ที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวไทยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พบว่า ชาวกรุงเทพมหานครนิยมไปเที่ยวภาคเหนือมากที่สุด รองลงมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล และนิยมเดินทางทางรถยนต์ในช่วงปิดเทอมของนักเรียน นิสิต นักศึกษามากที่สุด ส่วนที่พักนิยมพักที่โรงแรมหรือรีสอร์ท ในด้านปัจจัยภาวะสงครามและโรคระบาดนั้นมีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และนโยบายด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการข้อมูลข่าวสาร การคมนาคม ตลอดจนถึงการเข้าร่วมทุนกับเอกชน ด้านการพัฒนาส่งเสริมบุคลากรและการส่งเสริมธุรกิจภายในประเทศ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวก็มีผลต่อพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวอย่างเช่นกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

แฟลช(Flash, 1972) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การสมัครใจเข้าร่วมนันทนาการของทหารผ่านศึกเวียดนามในโรงพยาบาลในเมืองวาโกและมลรัฐเท็กซัส” เพื่อการศึกษาความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของทหารผ่านศึกในเวียดนาม โดยส่งแบบสอบถามไปยังทหารผ่านศึกเวียดนาม อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 103 คน ผลวิจัยพบว่า ทหารมีความพอใจที่จะเลือกเล่นบิลเลียดร้อยละ 32 ฟังเพลงขอดนิยมร้อยละจากเทปบันทึกเสียงร้อยละ 22 ฟังรายการวิทยุร้อยละ 21 ท่องเที่ยวทางน้ำร้อยละ 19 เล่นโบว์ลิ่งร้อยละ 17 ว่ายน้ำร้อยละ 17 ยิงปืนยาวร้อยละ 16 ดูโทรทัศน์ร้อยละ 16 ซ้อม้าร้อยละ 15 ยิงปืนร้อยละ 15 ฟังเพลงลูกทุ่งตะวันตกจากเทปบันทึกเสียงร้อยละ 14 ทำงานเกี่ยวกับเครื่องหนังร้อยละ 12 ร่วมสังสรรค์ ร้อยละ 12 เดินร่ำ ร้อยละ 12 เล่นเบสบอล ร้อยละ 11 เล่นซอฟบอลร้อยละ 11 เล่นโดมิโน ร้อยละ 11 และทำการศึกษาถึงระดับครอบครัวพบว่า มีความสัมพันธ์กับการเลือกด้วย”

สภาการท่องเที่ยวประเทศนิวซีแลนด์(1984) ได้เสนอการวิจัยเรื่อง การวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ จากการอภิปรายนำเสนอในทุกรัฐของการท่องเที่ยวภายในประเทศนิวซีแลนด์ด้วยกันกับคำแนะนำที่ยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต พบว่า “ชาวนิวซีแลนด์เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ใน ปี 1982 มีรายได้กว่า 560 ล้านเหรียญสหรัฐฯ มากกว่าการพักผ่อนที่บ้าน แสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจลอยตัว ซึ่งอย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เพื่อเพิ่มระดับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศ หากประชากรชาวนิวซีแลนด์ในช่วงเวลาหนึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงขนาดประชากรอย่างรวดเร็ว จะเปลี่ยนเป็นการรวมตัว การเปลี่ยนนี้จะมีอำนาจชักจูงความต้องการทางการตลาดเป็นจำนวนมหาศาลในยุคกลาง และอย่างไรก็เป็นอยู่กับการส่งเสริมการตลาด เนื่องด้วยวัยผู้ใหญ่และหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็กลดน้อยลง เพราะไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่า ในวัยรุ่นก็เช่นกัน ก็เป็นไปได้ว่ามีการเพิ่มของรายรับมากขึ้น เขตการปกครองมักจะสร้างสิ่งใหม่และดำเนินในส่วนของการตลาดและการส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยการชนะปัญหาเรื่องการตลาดซึ่งจะมีมากและด้านการเงินไม่สามารถรองรับได้” และในปี 2004 สภาการท่องเที่ยวประเทศนิวซีแลนด์ ก็ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อวางแผนการตลาดการท่องเที่ยวถึงปี 2010 จากการวิจัยสามารถทำนายได้ว่า “การท่องเที่ยวภายในประเทศปี 2004 จะเพิ่มจาก 19.6 ล้านเที่ยว เป็น 21.6 ล้านเที่ยว ในปี 2010 โดยเพิ่มประมาณ 2 ล้านเที่ยว หรือร้อยละ 10.4 หรือเพิ่มเฉลี่ย ร้อยละ 1.4 ในหนึ่งปี (1) วันพักค้างคืนเฉลี่ยจะลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 3.08 คืนต่อครั้งของการท่องเที่ยว ในปี 2004 เป็น 2.98 คืนต่อครั้งของการท่องเที่ยวในปี 2010 ลดลงร้อยละ 3.4 (2) การพักในระยะยาวสำหรับการท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.6 จาก 60.4 ล้าน ในปี 2004 เป็น 64.4 ล้าน ในปี 2010 (3) รายจ่ายเฉลี่ยต่อคืนต่อครั้งมีจะเพิ่มขึ้นจาก 89 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2004 เป็น 121 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2010 เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.3 (4)รายจ่ายรวมของการท่องเที่ยวภายในประเทศต่อครั้งเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 44.2 จาก 5.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2004 เป็น 7.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2010 (5) การท่องเที่ยวภายในประเทศตอนกลางวันเพิ่มจาก 40.1ล้านในปี 2004 เป็น 42 ล้านในปี 2010 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 (6)รายจ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อครั้งเพิ่ม ร้อยละ 30.7 จาก 76 ล้านคนครั้ง ในปี 2004 เป็น 100 ล้านคนครั้งในปี 2010 (7)รายจ่ายเฉลี่ยของการท่องเที่ยวกลางวันเพิ่มจาก 3.1 ล้านล้านในปี 2004 เป็น 4.2 ล้านล้านในปี 2010 เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.8

โรสกี (Roski,1989) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “กีฬาและสุขภาพที่เกี่ยวกับคุณค่าและผลย้อนกลับที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการออกกำลังกายของเด็กวัยรุ่นในระหว่างเวลาว่าง” ผู้วิจัยได้ศึกษาสำรวจทางด้านกีฬาเกี่ยวกับวัยรุ่น เด็กวัยรุ่นที่มีความคิดเห็นว่าการที่มีสุขภาพดีและสมรรถภาพทางกายที่ดีนั้น เป็นพวกที่เล่นกีฬา ความเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพที่เกิดขึ้นจะลดลงโดยเกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะเล่นกีฬาซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ตามลำดับคือ สมรรถภาพทางกายการเข้าร่วมกีฬาในฐานะต่าง

ๆ บรรยากาศในครอบครัว ในชั้นเรียน และในการทำงานเป็นหมู่คณะ ผลการวิจัยทั้งหมดที่เกิดขึ้นคือ สาเหตุที่ชอบเล่นกีฬาของวัยรุ่นและกิจกรรมการออกกำลังกายที่ทำให้พอใจในเวลาว่าง

ลูซ่า, ไคแอกเน่, แกน, และเฮนริง (Luzar, Diagne, Gan and Henring, 1994) ได้ศึกษาถึงปัจจัยในการกำหนดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในรัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลอง Multinomial Logic พบว่า “ผู้ที่มีความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมีความน่าจะเป็นที่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของรัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา”

นิรันดร ทัพชัย และวาริเชค (Nirundon Thapachai and Waryzak, 1997) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในด้านการท่องเที่ยว โดยศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย โดยข้อมูลเป็นแบบตัดขวาง จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์นักศึกษา Victoria University of Technology ที่ไม่เคยเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมาก่อน พบว่า “ความสามารถในการตอบสนองที่ดีเป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของกลุ่มในการยอมรับแหล่งท่องเที่ยว และในด้านแหล่งท่องเที่ยว การวิจัยยังพบอีกว่าประเทศไทยมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนสหรัฐอเมริกามีความสะดวกในเรื่องการคมนาคม”

ไทเดสเวลล์ และฟอล์คเนอร์ (Tideswell and Faulkner, 1999) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในรัฐควีนแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยการทำการศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าถดถอย (Regression Analysis) จากนักท่องเที่ยวจำนวน 2,280 คน พบว่า “ถ้านักท่องเที่ยวมีประสบการณ์การท่องเที่ยวในประเทศออสเตรเลียมาก่อน และเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มากขึ้น”

โลว์ (Low, 2002) ได้สำรวจสถิตินักกีฬาและผู้เข้าชมกีฬา เดอะ นิวซีแลนด์มาสเตอร์เกมส์ จากปี 1994 – 2002 พบว่าจำนวนผู้เข้าร่วมที่เป็นเจ้าบ้านกับแขกผู้มาร่วมชมกีฬามีอัตราส่วนต่างน้อยลง โดยในปี 1994 พบว่าแตกต่างกัน ร้อยละ 20 ส่วนในปี 2002 พบว่าแตกต่างกันเพียง ร้อยละ 8 แสดงว่าการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นที่นิยมมากขึ้น ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการคมนาคม อาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และโอกาสในการลงทุนในเศรษฐกิจแนวใหม่คือทางด้านการศึกษากำลังเป็นที่น่าสนใจของทุกฝ่าย

ชินอย สาจนะ (Shenoy Sajna, 2005) จากการศึกษาความแตกต่างของรสชาติอาหารที่นักท่องเที่ยวรับประทาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาปรับปรุงระดับรสชาติของอาหารที่นักท่องเที่ยวบริโภค (2) พัฒนาความหลากหลายของอาหาร (3) จัดหมวดหมู่ของอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

เที่ยว และ (4) ทดสอบการใช้กรอบแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเพื่อการรับประทานอาหาร (Food Tourism) โดยศึกษาพฤติกรรมการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวจาก 4 ใน 6 ภูมิภาคชายฝั่งของเซาธ์ โคลโลไรนาระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม 2004 รวมทั้งสิ้น 21 แห่ง เก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์(E-mail) แล้วให้ตอบกลับ จากกลุ่มตัวอย่าง 830 คน ได้รับกลับคืนมา 349 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายร้อยละ 38.1 เป็นหญิง ร้อยละ 61.9 และมีสถานภาพแต่งงาน ร้อยละ 77.4 ส่วนอายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ 49.7 ปี ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมด้านอาหารที่พบมากที่สุด ได้แก่ การซื้ออาหารกลับไปรับประทานที่พัก คิดเป็นร้อยละ 0.70 รองลงมาเป็นการรับประทานอาหารที่งานเทศกาลอาหาร คิดเป็นร้อยละ 0.65 และกลุ่มตัวอย่างยังมีการซื้อตำราอาหารและวัตถุดิบไปปรุงเองที่ที่พัก ซื้ออาหารจากไร่ของเกษตรกร คู่มือการทำอาหาร ซื้ออุปกรณ์ทำครัวกลับที่พัก จัดเตรียมสถานที่สำหรับการประกอบอาหารตามประเพณี รับประทานอาหารที่ร้านอาหารใกล้ที่พัก นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมการรับประทานอาหารมีค่าที่ร้านอาหารของนักท่องเที่ยวมีความต้องการรับประทานอาหารพื้นเมือง ร้อยละ 0.8 รองลงมาเป็นอาหารชวนชิมของร้าน และอื่น ๆ ได้แก่ การให้บริการอาหารพิเศษของร้าน และการไปรับประทานอาหารตามข้างทาง ในด้านเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวนิยมดื่มเครื่องดื่มจากผู้ผลิตโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 0.85 รองลงมาเป็นการดื่มในร้านเหล้า คิดเป็นร้อยละ 0.73 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการรับประทานอาหาร การใช้บริการ และ เครื่องดื่มไม่มีความแตกต่างกัน